

FINS DEMÀ

G. Frontera

María del Mar, premi Ciutat de Barcelona

S'ha atorgat el premi Ciutat de Barcelona a María del Mar Bonet pel seu disc *Amic Amat*. María del Mar Bonet

és una de les persones que aporten més valor afegit al nom de Mallorca, d'altra banda tan lamentablement associat a paisatges i a la seva progressiva destrucció. Aquest país nostre es caracteritza per malgastar els seus potencials. En un guió televisiu, Josep Melià deia que Mallorca és tan rica en bellesa natural que es permet no tenir cura dels seus béns culturals. Aquesta idea enllaça amb la visió de Sicília que el príncep de Salina, a *El Guepard*, transmet a l'enviat del nou règim: els sicilians es creuen déus, són orgullosos com déus, es creuen la sal del món, i això els eximeix de qualsevol deure amb la història. Guillem Soler, en un llibre sobre Palma, titulat *Palma*, fa una transferència crítica de la saviesa de Lampedusa a l'illa de Mallorca.

Aquestes operacions són molt delicades, però ell en va saber sortir amb bon nom. Servidor no tenc coneixement que aquí s'hagi menyspreat la figura de María del Mar Bonet, però, com ha passat i passa amb tantes persones que fan la història de la nostra cultura, no tenc la sensació que l'hàgim sabuda incorporar adequadament al conjunt de valors que ens haurien de representar. Tampoc no ho vàrem fer amb Joan Miró, vull dir que ara no vendrà d'aquí. Però aquesta espècie de desamor —per més que compatible amb amors apassionats per part de tanta gent— a la llarga ens empobreix, ens fa perdre oportunitats d'ampliar la nostra veu en el món. Malgrat tot, María del Mar Bonet és d'una fidelitat, i és tal el seu arrelament, que per ella no es perd: és mallorquina vagi on vagi, i és la persona que més deu haver fet per visitar i restaurar un temps en què Mallorca no se situava en el llavors d' Espanya, sinó al ponent de la Mediterrània.

Aquests viatges espirituals són la seva música, a través de la qual ha creat un canal enlluernador, pel qual circulen i s'emparellen sensibilitats parentes, que les desgràcies de la història havien fet barallar. María del Mar Bonet, així, ens ha ensenyat com en pot ser, de gran, el nostre petit món, i ens ha convidat per la música a redefinir identitats. Hi ha persones que tanquen i ofeguen països sencers, i n'hi ha que els donen aire, noves vistes, un món conquistat per la pau. María del Mar Bonet és d'aquestes darreres persones, encarna l'essència del que molts entenem per nacionalisme, un sentiment d'afirmació per la germanor i la recerca del que podem compartir des de la pròpia identitat. El premi Ciutat de Barcelona expressa l'amor i el reconeixement d'aquesta gran ciutat a aquesta gran artista. Gràcies a Barcelona, en nom de molts de mallorquins en la vida dels quals hi habita María del Mar Bonet.

Digues, amic

GABRIEL JANER MANILA

M' arriba l'últim treball discogràfic de Maria del Mar Bonet, el magnífic i imprescindible *Amic, Amat*, juntament amb la notícia del premi Ciutat de Barcelona just ara concedit a la gran cantant mallorquina. Un disc que acumula i integra la saviesa d'una veu que ha esdevingut el símbol d'una terra en perill, d'un mar que uneix els homes i les dones d'ambdues riberes per mitjà de la música. Ara s'ajunten les paraules del *Llibre d'Amic e Amat* de Ramon Llull, els versos que a partir d'aquest llibre va escriure Jacint Verdaguer, hoste de l'arxiduc Lluís Salvador d'Àustria a Miramar, els músics de Damasc, les veus de la coral Cantiga i l'esplendor d'una dona capaç d'evocar les múltiples tonalitats d'un espai que ha estat gresol de civilit-

zacions i lloc d'encontre de cultures, pauta de la bellesa i l'art clàssics i, no obstant, un territori de pobreses enfrontades, de lluita per la vida, escenari de guerres, de creuades i exterminis ètnics. La història sovint conflictiva, a voltes dramàtica, d'uns territoris sobre els quals pots trobar els mateixos paisatges, una similitud de rostres i siluetes, la coexistència de tradicions i festes que celebren l'esplendor del sol, els perfums exultants de la primavera, la plenitud de les collites d'estiu... Aquí les cultures són herència, identitat i recerca. Sobre els paisatges de la Mediterrània -les postes de sol, les roques colpejades pel mar, les platges tranquil·les, els alzinars ombrívols i les pinedes- s'estén la veu màgica de Maria del Mar Bonet tot cercant, més enllà dels conflictes, l'emoció de l'art: el

punt on potser germina la convivència.

Des que la vaig sentir per primera vegada, fa molts d'anys, al castell de Bellver, he seguit molt de prop el seu treball. Era a les darreries dels anys seixanta, una nit vigilada d'estiu. Aquelles festes de la cançó que organitzava a Mallorca Joventuts Musicals varen ser un dels primers actes d'autoafirmació col·lectiva contra la llosa del franquisme. Hi cantava una balada popular recollida a l'illa de Menorca: una història tràgica d'amor. Les velles cançons, tant com els poemes dels poetes moderns, cobren una vida esplendorosa en passar per la seva veu. Un esplendor fet de voluptuositat, d'amor a les paraules, d'erotisme secret. La sensualitat amb què Xahrazad, la narradora de *Les mil i una nits*, explica aquells contes: les modulacions, la melodia, l'energia dels gestos, la sonoritat de les paraules, els silencis, activament fusinats.

La veu de Maria del Mar, com aquella veu que a força de contar històries preserva la vida, salta sobre les diferències i manté viu el que resta de fascinació en aquest tros de mapa. Gràcies a ella encara paga la pena creure que els peixos

són vermells, que les aigües són clares i les pinedes verdes, perquè res no ha enterbolit la netedat dels ulls que s'obren al plaer de viure, al desig, al gust per la memòria de les coses.

Si Xahrazad no sabés més històries i s'estroncàs el seu doll narratiu, seria executada en trencar l'alba. Si vol seguir vivint haurà de tornar a contar nit rere nit noves contances, mentre Shariar transforma el ressentiment i l'odi que sentia en amor a la vida. El secret de Xahrazad és la seva capacitat d'escapar-se de l'execució gràcies al misteri que teixeix entorn de les històries que explica: la tensió que crea, l'èmfasi que projecta, la seva capacitat lúdica, l'enigma que gira sobre les paraules. Si no fos per la veu prodigiosa de Maria del Mar Bonet tot el que encara queda del nostre vell món seria aniquilat. Només ella ens salva de l'execució. I potser ni tan sols esperarien que arribàs l'alba. Una veu i uns ritmes que traspassen el temps, que ens arriben de lluny només per dir-nos que en un indret perdut al fons de la memòria els peixos encara són vermells i les aigües clares.

• GABRIEL JANER MANILA, ESCRITOR

Estimada Maria del Mar, Vostre escriure aquest text després de sentir pel teu bellíssim treball. Gràcies, amb afecte
Gabriel

Ha llovido mucho desde la noche en que, en L'Ovella Negra de Barcelona, Maria del Mar Bonet actuó por vez primera como miembro de Els Setze Jutges. Era el 19 de diciembre de 1966. Desde entonces, con una dedicación cada vez más apasionada e intensa a un oficio ejercido con un rigor ejemplar, la cantautora mallorquina se ha impuesto gracias a su exquisita sensibilidad artística y a su gran sentido de autoexigencia. Todo ello le ha sido reconocido con la reciente concesión del Premio Ciutat de Barcelona de Música, otorgado a su última producción discográfica, *Amic, amat*, sin duda su obra más mágica y compleja, de una mediterraneidad preñada de acentos lulianos y verdaguerianos pasados por el más variado tamiz de la tradición musical de las dos riberas del Mediterráneo.

No creo exagerar si afirmo que *Amic, amat* no sólo es el mejor disco publicado hasta ahora por Maria del Mar Bonet, sino una de las mejores y más complejas obras de toda la discografía catalana de

Maria del Mar Bonet y su disco más mágico, 'Amic, amat'

JORDI GARCÍA-SOLER

las últimas décadas y, más aún, uno de los mejores discos de canción popular actual publicados en todo el mundo. En poco más de una hora, la cantautora mallorquina nos conduce por un profundo recorrido por la música mediterránea, con una combinación inteligente de todo tipo de lenguajes literarios y musicales.

Maria del Mar Bonet ha sabido combinar en una única obra algunos de los textos que Jacint Verdaguer escribió en sus *Perles del 'Llibre d'Amic e d'Amat' d'en Ramon Llull* (*L'amor és mar desfeta, Digueu Amic, Se nuaven/Alhasmarilon y Digué l'Amat a l'Aimador*), con una insólita adaptación de una pieza de Bruce Springsteen

(*Mons apart*), pasando por las versiones de dos composiciones del folclor mallorquín (*Tonada de llaurar y Tonada de segar*); algunas adaptaciones de canciones populares de Turquía (*Eklemedir*) y de Oriente Medio (*Lamma-bada y Zarrani*); la recreación de un bellissimo texto de Umm Al Kiram bint al-Mu'tasim Ibn Sumadih, una poetisa andalusí del siglo XI (*Yetem-nil Em desitja*), y la recuperación de un poema del mallorquín Gabriel Janer Manila (*L'amor de les tres taronges*), y todo ello completado con dos auténticas obras maestras del género: la musicalización de algunos fragmentos de la versión verdagueriana del salomónico *Càntic dels càntics* y algu-

nos fragmentos también de *El cant de la sibil·la*, la tradicional cantata religiosa de raíces mozárabes cuyos orígenes se remontan a la Mallorca del siglo X.

A nadie se le escapa la variedad de procedencias, lenguajes, estilos y temas de todas estas composiciones, que sin embargo conforman un universo propio en *Amic, amat* gracias, en primer lugar, a la depurada sensibilidad de la propia Maria del Mar Bonet, pero también al excelente equipo de colaboradores con que la cantautora mallorquina ha contado para la realización de la obra: desde el Cham Ensemble de Damasco y la Coral Cantiga de Barcelona hasta compositores como Luis Delgado y Feliu Ga-

sull, sin olvidar a instrumentistas como Dimitris Psonis, Jordi Gaspar, Dani Espasa, Roger Blavia, Javier Mas, Jaume Cortadellas y el ya mentado Feliu Gasull.

Me consta que Maria del Mar Bonet anda desde hace ya mucho tiempo más que harta de quienes siguen empeñados en considerar que la *cançó*, lo que en su día conocimos como *nova cançó* y hoy es la canción popular catalana actual, sea observada siempre desde el terreno de la evocación más o menos nostálgica o historicista. Su firme y apasionada apuesta por el futuro, como la apuesta de otros de sus más veteranos colegas y también la de algunos de sus seguidores más jóvenes, debería merecer mucha mayor atención que la muy escasa que tiene entre nosotros. *Amic, amat* tendría que ser un motivo de reflexión para quienes siguen creyendo que la *cançó* debería quedar recluida en el viejo baúl de los recuerdos o a lo sumo, en ácida versión raimoniana, en un hipotético "museo de la resistencia", como simple testimonio más

FINIS DEMÀ

G. Frontera

Geografies de Maria del Mar Bonet

De no gaire coses podem estar segurs en aquest món, i encara menys de coses bones. En compensació,

l'experiència ens ajuda —crec, no ho juraria— a preservar, a protegir les coses bones que fan part de la nostra vida i a valorar-les amb agraïda adequació. Ja em perdonareu aquest excés, però un dia o l'altre tanmateix hauria acabat donant testimoni de l'amistat que m'uneix a Maria del Mar Bonet. Diré ràpidament que no és una amistat feta de trobades contínues, de sopars o viatges compartits ni d'altres maneres de comunicació personal. Hi ha amistats que no es desenvolupen per mitjà d'aquest contacte, sinó que es van formant en silenci, com una estalactita i una estalagmita que s'han anat acostant quasi imperceptiblement en el decurs de molts d'anys. Aquests sentiments donen consistència a la vida, són el veritable contingut de la vida. La meva gratitud, per tant.

Val a dir que tot comença per la meva admiració del seu art i de l'actitud personal que ha adoptat respecte d'aquest art: dit d'una altra manera, per com ha enfocat la seva carrera —i aquí carrera no té res de pejoratiu. M'ha agradat sempre el seu compromís amb el país, expressat sobretot mitjançant la seva música, la seva recerca, la seva veu. Si ara hi ha una figura en la cançó de les ribes mediterrànies amb vocació totalitzadora, aquesta és Maria del Mar Bonet. Mentre es parla de mestissatge, de fusió i de mandangues, ella s'ha limitat a escoltar humilment els altres, i, així, ha descobert unes veus que no eren estranyes a la seva pròpia veu. Això és tot. Sense grans teories. El camí de Maria del Mar Bonet és el camí dels grans artistes universals, que s'hi fan a força de ser més profundament vernacles. Ella ens aporta la imatge que explica com un país

pot guanyar amples territoris, com un país pot fer-se gran, pot eixamplar-se per l'acció dels seus artistes. Vet aquí el miracle: ara, que ha incorporat la saba d'altres veus —no la clovella—, és molt més mallorquina que quan va començar. El nostre país és molt més gran perquè Maria del Mar Bonet n'ha descobert territoris ignots —sé que em repetesc, però encara hi voldria tornar. Dissabte passat, a Sa Màniga, l'artista mallorquina ens va guiar per noves geografies i ens va ensenyar maneres de moure-s'hi: tan subtils, algunes, que ens permetien transitar sense esforç la distàncies entre les coses humanes i les divines, fins al punt de menar-nos a confondre-les en un tot compacte, escandalós i magnífic: la mística de l'amor humà, la humanitat de la mística. L'art no té límits. Ho transfereix tot a l'àmbit d'allò transcendent.

Ara, incorporant la saba d'altres veus, és més mallorquina que quan va començar

De tu a tu

Alfred Bosch

JORDI GARCIA

M. MAR BONET, CANTAUTORA

Mar nostra

No te'n vagis de casa

Avui presentes el teu *Amic, amat* a l'Auditori de Barcelona. Serà l'arrencada d'una gira per terres de parla catalana i part de l'estranger. De ben segur que, amb aquest treball, el teu món líric encara pujarà de to, i tornaràs a demostrar que l'únic mestissatge que es pot pair és aquell que parteix de la pròpia veu, el que aposta per la transfusió de sang nova en un cos ja madur. Mira, el teu Ramon Llull sí que és el meu i el de tots, no pas el que la llei assenyala. Benvinguda, Maria del Mar, en aquesta ampla abraçada de mar nostra. I gràcies per les nits catalanes, que han tingut la fortuna de ser una mica mores, jueves i romanes. Déu n'hi do, més de trenta anys de nits. El teu camí ha estat llarg; sàpigues que ha estat també el meu camí i el de molts altres. Amb el temps, tots hi hem sortit guanyant. Amb els teus arpegis, molts vam ser algun dia principi del foc, àngel caigut i magrana oberta. I quan ja dormíem el gaudi somnolent, al vell jardí, vas entrar per la finestra amb l'alenar florit del vent. Ens vam fer grans i et vas fer gran. Tu vas deixar enrere aquella adolescent un poc pagesa, rústega i ruborosa, i en lloc d'envellir et vas anar embellint. La teva mirada, la dels ulls atònits de terra tosca, va passar a un esguard serè, de món, de mar antiga. Vas voltar pels cants de la terra, sense perdre de vista la nostra plaça del Rei i la nostra platja, perquè les ones no et permetien allunyar-te'n massa. No te'n vagis de casa, amiga i amada, encara que els pesats de sempre truquin de matinada.